

Дисципліна – Меліоративне ґрунтознавство.

Викладач – к.с.г.н., доц. Турак О.Ю.

Дисципліна викладається для студентів бакалаврів спеціальності 201 – Агрономія.

Форма контролю – екзамен.

Навантаження – 32 год. лекційних, 14 год. практичних, 14 год. лабораторних, 120 год. самостійної роботи.

Мета курсу: спрямована на формування у студентів базису професійних знань, необхідних в галузі сільськогосподарських меліорацій як основи підвищення продуктивності і збереження родючості ґрунтів в зонах надмірного і недостатнього природного зволоження.

Модульний контроль: три модульні контрольні роботи, реферат.

Тема 1. Вступ. Предмет, завдання і методи меліоративного ґрунтознавства. Меліоративне ґрунтознавство як теоретична основа агро меліорацій, її зв'язок із загальним ґрунтознавством. Коротка історія меліоративних робіт у світі і в Україні. Меліоративна служба. Меліоративні школи.

Тема 2. Меліоративна характеристика чинників ґрунтоутворення. Вивчення особливостей і умов ґрунтоутворення при ґрунтово-меліоративних дослідженнях. Геоморфолого-петрографічні, кліматологічні і гідрогеологічні дослідження на меліорованому об'єкті.

ґрунтоутворюючі і підстилаючі породи меліорованого масиву. Вода як об'єкт регулювання гідротермічного режиму ґрунтів. ґрунтовий - кліматичні умови меліорації ґрунтів. Класифікація клімату за Д.І. Шашко. Коефіцієнт забезпечення сільськогосподарських культур вологою в різних зонах.

Тема 3. ґрунти найголовніших зон України, їх характеристика, використання і особливості меліорації.

Тема 4. Характеристика основних видів меліорації ґрунтів: агро меліорація, фітомеліорація, хімічна меліорація, культуртехнічна, гідротехнічна і тепла меліорація.

Тема 5. Режим зрошення сільськогосподарських культур. Завдання зрошення. Класифікація зрошувальних меліорацій. Вплив зрошення на зовнішнє середовище, властивості ґрунту і врожай. Елементи режиму зрошення. Розрахунок зрошувальних норм. Розрахунок зрошувальних і поливних норм. Режим зрошення рису.

Тема 6. Меліорація засолених земель. Поняття про засолення. Первинне і вторинне засолення. Основні причини засолення земель в Україні. Заходи, що попереджують антропогенне засолення ґрунтів. Солевитривалість сільськогосподарських культур. Критичний рівень залягання мінералізованих ґрунтових вод. Дренаж на зрошуваних землях. Промивання засолених ґрунтів. Меліорація солонців.

Тема 7. Загальне поняття про осушення. Методи та способи осушення заболочених і болотних ґрунтів. Осушені землі як об'єкт меліорації. Причини заболочення земель. Режими осушення земель. Методи та способи осушення.

Тема 8. Культуртехнічні заходи на осушуваних землях. Система культуртехнічних заходів на заболочених і нормально зволжених землях сільськогосподарського призначення. Об'єкти культуртехнічних робіт: ступінь заростання поверхні об'єкта кущами, лісом, засмічення площі пеньками, камінням, похованою деревиною. Заходи, які спрямовані на знищення механічних перешкод для обробки ґрунту.

Тема 9. Науково-теоретичні основи рекультивації земель. Порушені землі як об'єкт рекультивації. Суть і зміст рекультивації земель. Порушення земної поверхні у процесі геолого-розвідувальних робіт. Порушення земель у процесі відкритих розробок родовищ корисних копалин. Класифікація порушених земель. Екологічні наслідки гірничих робіт.

Тема 10. Біологічна рекультивация земель. Суть і значення біологічної рекультивации земель. Класифікація порід і ґрунтів для біологічної рекультивации. Природне заростання кар'єрно-відвальних територій. Принципи і методи створення рослинного покриву. Особливості біологічної рекультивации земель під час підземної розробки родовищ.

Тема 11. Сільськогосподарська та лісова рекультивации земель. Суть і зміст сільськогосподарської та лісової рекультивации земель. Обґрунтування методів сільськогосподарської рекультивации земель. Основні принципи підбору сільськогосподарських культур для вирощування на рекультивованих землях. Особливості вирощування сільськогосподарських культур на рекультивованих землях. Сівозміни на рекультивованих землях і їх продуктивність.

Тема 12. Проектування рекультивации земель. Суть і зміст проектування рекультивации земель. Технічні умови і завдання на проектування рекультивации земель. Вихідні дані для проектування рекультивации земель. Проектно-вишукувальні роботи. Складання проектів рекультивации для різних видів порушених земель.

Рекомендована література:

1. Кучерявий В. П. Фітомеліорація: Навчальний посібник / В. П. Кучерявий. – Львів: Світ, 2003. – 540 с.
2. Лисик Г. А. Основи меліорації і ландшафтознавства / Г. А. Лисик, Б. Б. Куликовський. – К.: 2005. – 462 с.
3. Назаренко І. І. Землеробство та меліорація: Підручник / І. І. Назаренко, І. С. Смага, С. М. Польшина, В. Р. Черлінка // За ред. І. І. Назаренка. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2006. – 543 с.
4. Панас Р. М. Рекультивация земель: Навчальний посібник. Вид. 2-ге.
5. Сучасний стан, основні проблеми водних меліорацій та шляхи їх вирішення / За ред. П.І. Коваленка – К.: Аграрна наука, 2001. – 214 с.
6. Землеробство в умовах недостатнього зволоження (наукові та практичні висновки) – К.: Аграрна наука, 2000. – 80 с. 21
7. Гідротехнічні меліорації лісових земель /за ред. Юхновського В.Ю.- К., Арістей, 2007.
8. Ромащенко М.І., Рачинська Е.С., Шевченко А.М. Інформаційне забезпечення зрошеного землеробства. Концепція, структура, методологія організації. /за ред.. М.І. Ромащенко. – К. : Аграрна наука, 2005. – 196 с.
9. М.І. Ромащенко, С.А. Балюк. Зрошення земель в Україні. Стан та шляхи поліпшення . – К.: Видавництво “Світ”, 2000. – 114 с.
10. Морозов В.В. Ландшафтні меліорації. Навчальний посібник. - Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. – 224 с.
11. Меліорація і водне господарство: Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – К.: Аграрна наука.
12. Водне господарство України: Науково-технічний часопис. – Київ.
13. Юхновський В.Ю. Гідротехнічні меліорації лісових земель. К., Арістей, 2007.
14. Дутчин М.М, Ільків Є.Ю., Біда І.В. Ґрунтознавство з основами меліорації: конспект лекцій. Івано-Франківськ, 2010.